

Коваль А.Р.

студентка гр-НБ-11

юридичного факультету ЗУНУ

Муравська Ю.Є.

к. ек. наук, доцент, завідувач кафедри безпеки та правоохоронної

діяльності

Західноукраїнський національний університет

РЕФОРМУВАННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна збройна агресія Російська Федерація проти України стала викликом для системи національної безпеки держави. Запровадження воєнного стану зумовило необхідність оперативного реформування сектору безпеки та оборони, адаптації його до умов воєнного часу та водночас збереження демократичних засад функціонування державної влади. Сектор безпеки України охоплює Збройні Сили, правоохоронні органи, розвідувальні структури та інші інституції, діяльність яких спрямована на забезпечення державного суверенітету і територіальної цілісності. Його реформування має системний характер і здійснюється як під впливом сучасних воєнних загроз, так і в контексті міжнародних зобов'язань України [3].

Україна як член ООН та ОБСЄ приєдналася до ключових міжнародно-правових документів у сфері міжнародної безпеки та послідовно розвиває євроатлантичне співробітництво. Важливу роль у цьому процесі відіграє Хартія про особливе партнерство Україна – НАТО (1997 р.) [1]. Подальший розвиток відносин визначено у Плані дій Україна – НАТО [2].

Одним із ключових інструментів трансформації сектору безпеки є стратегічне планування його розвитку, що передбачає оцінку стану

безпекових інституцій та визначення напрямів їх модернізації відповідно до сучасних загроз [4, с. 83].

Нормативно-правову основу забезпечення національної безпеки становить Конституція України та Закон України «Про національну безпеку України» (2018 р.) [3].

Сучасні наукові дослідження підкреслюють, що реформування сектору безпеки передбачає не лише інституційні зміни, а й підвищення ефективності державного управління у цій сфері. Зокрема, важливим є удосконалення механізмів координації між суб'єктами безпеки та запровадження дієвого демократичного цивільного контролю [4, с. 87].

Особливе місце у реформуванні сектору безпеки посідає трансформація Збройних Сил України. У цьому контексті важливим є впровадження сучасних підходів до оборонного планування, що реалізується через проведення оборонного огляду та розробку стратегічних документів, зокрема оборонних програм розвитку. Результати таких процесів стали основою для формування державних програм розвитку Збройних Сил, спрямованих на підвищення їх боєздатності та ефективності. Важливим напрямом реформ є оптимізація структури управління та перехід до функціональних (J-) структур, що відповідають підходам держав-членів НАТО. Це забезпечує чіткий розподіл повноважень між органами військового управління, підвищує рівень взаємосумісності та ефективність управлінських рішень.

Крім того, суттєво підвищується інтенсивність бойової підготовки та рівень професіоналізації військовослужбовців. Перехід до контрактної форми комплектування, удосконалення системи підготовки кадрів та розвиток Об'єднаних сил швидкого реагування сприяють зміцненню обороноздатності держави. Такі заходи свідчать про системний характер реформ та поступове наближення Збройних Сил України до стандартів НАТО [5, с. 112].

У контексті реформування сектору безпеки важливе значення має міжнародна миротворча та безпекова діяльність України. Україна бере активну участь в операціях під егідою ООН, ОБСЄ та НАТО, що сприяє підвищенню професійного рівня військовослужбовців, зміцненню міжнародного авторитету держави та наближенню Збройних Сил України до міжнародних стандартів.

Зокрема, українські військовослужбовці брали участь у миротворчих місіях ООН у Косово (1999–2014 рр.), Ліберії (2004–2016 рр.), Демократичній Республіці Конго (з 2000 р.), Лівані (з 2000 р.), Судані та Південному Судані. Основними завданнями українських контингентів були підтримання миру і безпеки, патрулювання територій, супровід гуманітарних вантажів, авіаційна підтримка миротворчих операцій та захист цивільного населення [5, с. 114].

У межах співпраці з НАТО Україна брала участь у навчально-тренувальній місії НАТО в Іраку (2005–2011 рр., також підтримувала операцію ISAF в Афганістані (2001–2014 рр.), де українські військовослужбовці виконували завдання з логістичного забезпечення, підготовки персоналу та інженерної підтримки [2].

Крім того, Україна долучалася до антитерористичної операції НАТО «Active Endeavour» у Середземному морі, метою якої було виявлення та запобігання терористичній діяльності, контроль морських шляхів та забезпечення безпеки судноплавства [2].

Під егідою ОБСЄ Україна брала участь у місіях у Грузії та Придністров'ї, де основними завданнями були моніторинг безпекової ситуації, сприяння врегулюванню конфліктів та підтримання стабільності у регіоні [5, с. 115].

В умовах воєнного стану реформування сектору безпеки супроводжується розширенням повноважень силових структур та посиленням централізації управління. Водночас ключовим завданням

залишається забезпечення балансу між ефективністю безпекової діяльності та дотриманням прав і свобод людини.

Отже, реформування сектору безпеки України є комплексним процесом, що поєднує внутрішні трансформації та міжнародну інтеграцію. Його ефективність визначається здатністю держави забезпечити належний рівень безпеки, зберігаючи при цьому демократичні стандарти та принципи правової держави.

Список використаних джерел

1. Хартія про особливе партнерство Україна – НАТО від 09.07.1997. [URL:https://share.google/U7GcNb71xJpJ8kg58](https://share.google/U7GcNb71xJpJ8kg58) (дата звернення 28.04.2026).
2. NATO-Ukraine Action Plan. – NATO, 2002. [URL:https://share.google/4DgDm7wUuCyM6P5w9](https://share.google/4DgDm7wUuCyM6P5w9)
3. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII. [URL:https://share.google/ObpT2GhEqVonyJim2](https://share.google/ObpT2GhEqVonyJim2) (дата звернення 28.04.2026).
4. Горбулін В. П., Бадрак В. В. Сектор безпеки і оборони України: стратегічні пріоритети розвитку // Стратегічні пріоритети. – 2016. – № 3. – С. 82–90. [URL:https://nio.nuou.org.ua/article/view/195115?utm_source=chatgpt.com](https://nio.nuou.org.ua/article/view/195115?utm_source=chatgpt.com)
5. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки України: проблеми та перспективи // Державне управління: теорія та практика. – 2018. – № 1. – С. 110–118. [URL:https://ktpu.kpi.ua/wpcontent/uploads/2014/02/Derzhavne-upravlinnya-u-sferi-natsionalnoyi-bezpeki.pdf](https://ktpu.kpi.ua/wpcontent/uploads/2014/02/Derzhavne-upravlinnya-u-sferi-natsionalnoyi-bezpeki.pdf)